

Sygn. akt I C 1197/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Skolimowska

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa K. K. i W. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę i ustalenie

I. Oddala powództwo;

II. Zasądza od K. K. i W. K. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 2 717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt I C 1197/17

UZASADNIENIE

K. K. i W. K. skierowali przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. pozew zasądzenie na swoją rzecz solidarnie kwoty 131 921,72 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty, tytułem nienależnego świadczenia pobranego przez pozwanego na podstawie nieważnej umowy kredytu z dnia 30 sierpnia 2005 roku.

Na wypadek nieuwzględnienia powyższego roszczenia wnieśli o ustalenie, że postanowienia zawarte w § 7 ust. 1, § 11 ust. 2 i § 12 ust. 4 umowy kredytowej z dnia 30 sierpnia 2005 roku stanowią klauzule niedozwolone, w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i ich nie wiążą. Stwierdzili, że w rezultacie powinni spłacać kredyt obwarowany stałym 2,95 procentowaniem – zgodnie z § 1 ust. 8 umowy. Wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie różnicy między zapłaconymi dotychczas ratami kredytu, a kwotą zobowiązania z umowy o kredyt hipoteczny z pominięciem mechanizmu waloryzacji oraz przy przyjęciu stałego oprocentowania (2,95%) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 6 kwietnia 2017 roku, która miała zostać ustalona przez biegłego z zakresu rachunkowości i bankowości.

Powodowie wnieśli również o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce minimalnej oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, że 30 sierpnia 2005 roku powodowie zawarli z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem franka szwajcarskiego nr (...) na kwotę 160 000 złotych. Nie negocjowali postanowień umowy. Umowa była gotowym wzorcem używanym przez pozwanego. Dochodzona przez powodów kwota stanowi równowartość zapłaconych na rzecz banku rat w okresie od 1 sierpnia 2007 roku do 1 czerwca 2017 roku. Wskazali, że umowa kredytu jest nieważna na podstawie art. 58 § 1 k.c., ponieważ narusza przepisy prawa bankowego (jest sprzeczna z ustawą). Stwierdzili, że postanowienia wprowadzające zmienne oprocentowanie kredytu, bez klarowanego sformułowania zasad zmiany tego oprocentowania, nie pozwala uznać, że świadczenie główne stron zostało ustalone w sposób jednoznaczny (art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 pkt 1 prawa bankowego). W ocenie powodów

także konstrukcja waloryzacji kwoty kapitału w złotych kursem CHF przez pozwanego jest niezgodna z przepisami prawa bankowego. Waloryzacja kredytu następowała potrójnie na podstawie zmiennego oprocentowania ustalanego przez bank, kursu franka szwajcarskiego i spreadu stosowanego przez pozwanego, czyli różnicy pomiędzy rynkowym kursem waluty a kursem stosowanym w tabeli banku. Ocenili, że waloryzacja posłużyła do obejścia przepisów prawa bankowego oraz przepisów o odsetkach maksymalnych a cała umowa winna zostać uznana za nieważną. Podnieśli także, że waloryzacja narusza zasady współżycia społecznego.

Powodowie oparli żądanie ewentualne na stwierdzeniu, że postanowienia umowy kredytu zawarte w § 7 ust. 1, § 11 ust. 2 i § 12 ust. 4 są abuzywne. Na ich podstawie bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania ostatecznej wysokości rat kredytu poprzez samodzielne wyznaczenie w tabelach kurs sprzedaży CHF, które nie doznawało formalnych ograniczeń. Ustalenie abuzywności wskazanych postanowień pociąga konieczność usunięcia ich z umowy. Strony są związane umową w pozostałym zakresie. W konsekwencji powodowie powinni spłacać kredyt według stałego oprocentowania w wysokości 2,95%, zgodnie z § 1 ust. 8 umowy (pozew – k. 2-17).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Podniósł zarzut braku właściwości miejscowej oraz zarzut przedawnienia roszczenia powodów w części, w jakiej dotyczą należności odsetkowych płatnych na podstawie umowy za okres przypadający przed 7 lipca 2014 roku, tj. przekraczający 3 lata od wniesienia pozwu. Nadto wniósł o zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany zakwestionował twierdzenia powodów o nieważności umowy kredytu, abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, w szczególności dotyczących ustalania przez banku kursu wymiany waluty we własnej tabeli kursowej. Podał, że wolą stron umowy było zawarcie umowy kredytu waloryzowanego kursem CHF. Podkreślił, że kurs CHF wyznaczany był w oparciu o obiektywne czynniki. Pozwany zaznaczył, że powodowie mieli realny wybór pomiędzy kredytem złotówkowym a kredytem waloryzowanym kursem CHF i byli informowani przez niego o ryzyku związanym z zaciągnięciem drugiego z wymienionych rodzaju kredytu. Wybrana opcja okazała się jednak dla powodów mniej opłacalna niż to przewidywali, ze względu na niezależny od banku znaczny wzrost kursu CHF. Pozwany wskazał na brak interesu prawnego powodów w żądaniu ustalenia niezwiązania określonymi klauzulami umownymi, ponieważ powodów mogą wytoczyć powództwo o zapłatę świadczenia (odpowiedź na pozew – k. 62-103v).

Postanowieniem z 19 września 2017 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu uznał się niewłaściwym miejscowo i sprawę przekazał tutejszemu Sądowi (postanowienie – k. 359-361).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 sierpnia 2005 roku K. K. i W. K. złożyli do (...) Banku S.A. (aktualna nazwa (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) hipoteczny w wysokości 160 000 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego z rynku wtórnego.

(...) Banku S.A. przedstawił K. K. i W. K. ofertę kredytu złotowego, jednakże wybrali oni kredyt waloryzowany walutą obcą ze względu na niskie oprocentowanie kredytu w stosunku do oprocentowania kredytu w walucie polskiej, co miało przełożenie na niższą miesięczną ratę kapitałowo-odsetkową.

W dniu 20 sierpnia 2005 roku (...) Bank S.A. wydał na rzecz K. K. i W. K. decyzję kredytową o udzieleniu kredytu w kwocie 160 000 złotych, waloryzowanego CHF, na sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), o powierzchni 48,14 m², położonego we W. przy ulicy (...) (kwota 140 000 złotych) oraz sfinansowanie nakładów poniesionych przez kredytobiorców tytułem wkładu własnego (kwota 20 000 złotych).

W dniu 30 sierpnia 2005 roku K. K. i W. K. zawarli z (...) Bankiem S.A. w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Na mocy ww. umowy bank udzielił K. K. i W. K. kredytu na sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), o powierzchni 48,14 m², położonego we W. przy ulicy (...) (kwota 140 000 złotych), sfinansowanie nakładów poniesionych tytułem wkładu własnego (kwota 20 000 złotych), w kwocie 160 000 złotych, waloryzowanego kursem kupna waluty CHF wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota kredytu wyrażona w CHF została określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 1 ust. 1, 2, 3, § 7 ust. 1 umowy). Kredyt ma zostać spłacony w ciągu 360 miesięcy, tj. do 1 września 2035 roku (§ 1 ust. 4 umowy).

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia umowy wynosiła 2,95%. Ustalono, że w okresie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. i (...) S.A. oprocentowanie podlega podwyższeniu o 1 punkt procentowy. Zgodnie z umową zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 1 ust. 8, § 11 ust. 1 i 2 umowy).

K. K. i W. K. zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w malejących ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat wyrażonym w CHF (§ 1 ust. 5, § 11 ust. 1 i 2 umowy).

W § 12 ust. 4 umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

W umowie uzgodniono, że spłata kapitału i odsetek nastąpi na podstawie zlecenia i upoważnienia wystawionego bankowi do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku bankowego kredytobiorców (§ 13 umowy).

Kredyt został uruchomiony w dniu 7 września 2005 roku (zaświadczenie o oprocentowaniu – k. 20, załącznik do umowy kredytowej, harmonogram – k. 21-25, umowa kredytu – k. 36-42, wniosek o udzielenie kredytu – k. 200-202, 204-206v, decyzja kredytowa – k. 208-208v, regulamin udzielania kredytów i pożyczek dla osób fizycznych w ramach (...) – k. 210-215, harmonogram spłaty kredytu – k. 217-221, wniosek o odblokowanie środków – k. 223, potwierdzenie realizacji przelewu – k. 225, potwierdzenie wykonania operacji uznaniowej – k. 226, historia operacji na rachunku – k. 227, potwierdzenie uruchomienia kredytu – k. 229, tabela kursowa – k. 231-232, zeznania świadka M. D. (1) – k. 391-393).

(...) ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego dnia roboczego przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz poprzez dodanie do średnich kursów (kurs sprzedaży) i odjęcie od nich (kurs kupna) ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego.

Dokonując transakcji walutowych z klientami, związanych z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, bank dokonuje równoległych transakcji na rynku międzybankowym w celu zamknięcia pozycji walutowej („Raport dotyczący spreadów” sporządzony przez UOKiK – k. 306-318v, pismo z dnia 13 kwietnia 2015 r. – k. 289-296).

Z dniem 1 kwietnia 2009 roku zmianie uległy postanowienia Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach kredytów mieszkaniowych (...), stanowiącego integralną część umowy kredytu z 30 sierpnia 2005 roku. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu do ww. Regulaminu w rozdziale III definicji spreadu walutowego i tabeli kursowej oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, ujętych w tabelach kursowych banku. Dodatkowo z dniem 1 lipca 2009 roku bank umożliwił kredytobiorcom w ramach (...) spłatę kredytu w walucie waloryzacji, po zawarciu aneksu.

Bank zaoferował kredytobiorcom zmianę oprocentowania kredytu na oprocentowanie w postaci sumy marży banku i stawki LIBOR 3M. Kredytobiorcy nie przyjęli tej oferty (dowód z przesłuchania powódki – k. 396-399).

K. K. i W. K. spłacają kredyt w PLN; nie skorzystali z oferty banku, aby zmienić sposób spłaty bezpośrednio w walucie waloryzacji (zaświadczenie – k. 26-32, pisma okólne z 20 kwietnia 2009 roku, 30 czerwca 2009 roku, wraz z załącznikami – k. 265-274, 276-287).

K. K. zwróciła się do banku z żądaniem zapłacenia na jej rzecz różnicy pomiędzy spłaconymi ratami kredytowymi a ratami należnymi dla umowy kredytu przy przyjęciu, że indeksacja jest bezskuteczna, twierdząc, że umowy kredytu jest nieważna, a zawarte w niej klauzule abuzywne (reklamacja – k. 33-34).

Bank nie uznał reklamacji (wydruk wiadomości e-mail – k. 52-57).

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wskazane dowodowy z dokumentów, które Sąd nie były kwestionowane przez strony i nie budziły zastrzeżeń co do zgodności z rzeczywistością. Sąd wziął pod uwagę także dowód z zeznań świadka i przesłuchania powodów, jako dowody spójne z pozostałym materiałem dowodowym.

Sąd postanowił oddalić wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z przyczyn przedstawionych w dalszej części uzasadnienia.

Sąd wziął pod uwagę materiał dowodowy w postaci „Raportu dotyczącego spreadów” sporządzonego przez UOKiK (k. 306-318v) w zakresie, w jakim opisują sposób tworzenia tabel kursowych w (...) S.A. i pokrywają się z zeznaniami świadka M. D. (2). Sąd natomiast pominął ten materiał w zakresie obejmującym opinie ekonomiczne i prawne oraz analizę porównawczą sporządzoną przez autorów opracowań, bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Opinie ekonomiczno-prawne zawarte w opracowaniach stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozór opinii biegłych, jednak ze względu na powstanie tych opracowań poza niniejszym procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych (wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia).

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism:

- a) „Opinia prawna w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu kupna CHF z tabeli banku do przeliczania wypłaconego kredytobiorcy kapitału kredytu oraz kursu sprzedaży CHF z tabeli banku do przeliczenia dokonywanych przez kredytobiorcę spłat rat kredytu” autorstwa M. K.” (k. 113-115v),
- b) „Biała księga kredytów frankowych w Polsce” (k. 117-198),
- c) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” (k. 233-239),
- d) „Raport o stabilności systemu finansowego” (k. 245-263),
- e) „Kredyty we frankach. Rzeczywista skala problemu dla polskiej gospodarki. Konsekwencje realizacji proponowanych rozwiązań.” (k. 320-344v),

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. (jw.).

Sąd pominął materiał w postaci materiałów zawartych na płycie CD (k. 241), wydruk stawek referencyjnych LIBOR 3M (k. 243), wydruki ze strony NBP (k. 298-304) – jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawą prawną roszczenia o zapłatę jest art. 410 k.c. w zw. z art. 405-409 k.c., a zatem pozew obejmuje roszczenie zwrotu nienależnego świadczenia. Zgodnie z art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Żądanie pozwu o zwrot nienależnego świadczenia stanowi konkluzję przedstawionych w uzasadnieniu pozwu rozważań, w świetle których, zdaniem powodów, zawarta z pozwanym umowa (...) o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem CHF z dnia 30 sierpnia 2005 r. jest nieważna. W ocenie Sądu brak jest podstaw do uznania przedmiotowej umowy za nieważną.

Nie zasługuje na poparcie argumentacja, iż umowa kredytu z 30 sierpnia 2005 r. jest bezwzględnie nieważna z tego powodu, że zawiera klauzulę waloryzacji kredytu wyrażonego w złotych polskich do wartości waluty obcej (CHF) oraz wobec zawartego w niej postanowienia, według którego bank jest uprawniony do ustalania wysokości kursu CHF czy wartości spreadu walutowego.

W myśl art. 58 § 1-3 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu brak jest przesłanek uznania umowy kredytu z dnia 30 sierpnia 2005 r. za sprzeczną z ustawą lub mającą na celu obejścia ustawy. Umowa zawarta przez powodów z (...) Bankiem S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa Bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r., zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 385¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa Bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powodów, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,

10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powodów w dniu 30 sierpnia 2005 r. określa kwotę i walutę kredytu (160 000 złotych), a także zasady i termin spłaty kredytu (spłata w ciągu 360 miesięcy, tj. do 1 września 2035 r., poprzez comiesięczną zapłatę kapitału wraz z odsetkami w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie sporządzonym w CHF), i wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany. Zasady oprocentowania zmiennego ustalone umową spełniają podstawowe kryteria wyznaczone przez art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 prawa bankowego; wskazane zostały w § 1 ust 8 umowy oraz § 11 umowy. Powołane zapisy umowne nie kłócą się z elastyczną formułą ww. regulacji ustawowej i są dopuszczalne w świetle zasady swobody umów. Odniesienie się stron w umowie do czynników zewnętrznych, pozaumownych, mających motywować zmianę oprocentowania, jest dopuszczalne i nie uzasadnia stwierdzenia nieważności ipso iure, szczególnie jeżeli racją takiego rozwiązania umownego jest konieczność dopasowania świadczeń wynikających z umowy do zewnętrznych realiów ekonomicznych, co stanowi o ekonomicznym sensie samej zawartej przez strony umowy kredytu denominowanego.

W dacie zawarcia między stronami umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądź, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF kredytu zaciągniętego przez powódkę nie może być uznana za sprzeczną z prawem.

Umowa nie jest również nieważna z uwagi na brak sprzeczności z zasadami współzycia społecznego. Sprzeczność taka musiałaby istnieć w chwili zawierania umowy. Tymczasem jak wskazywali sami powodowie w chwili przyznania kredytu zdecydowali się na instrument finansowy waloryzowany kursem franka szwajcarskiego, ponieważ zadowalającą była wysokość rat. W początkowym okresie obowiązywania umowy była ona korzystna dla powodów. W chwili zawierania umowy, ten rodzaj kredytu, stanowił dla nich korzystną ofertę rynkową. Bank nadto zapewnił zatem powodom możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykiem z nim związanym, i to ostatecznie od powodów zależało zawarcie umowy kredytowej tego rodzaju. W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa kredytowa zawarta przez powodów w dniu 30 sierpnia 2005 r. była wynikiem zachowania się banku w sposób nielojalny lub nieuczciwy.

Gdy chodzi o postanowienie umowne nakazujące spłatę raty kapitałowo-odsetkowej wg kursy PLN/CHF ustalonego w tabeli kursowej banku, to przyjąć trzeba, że jest to postanowienie abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Takie rozwiązanie, jak zastosowane w § 12 ust. 4 przedmiotowej umowy, skutkuje pozbawieniem konsumenta wpływu na sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego, wedle którego ma nastąpić spłata raty. Abuzywność tego postanowienia umownego została stwierdzona w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z dnia 27 grudnia 2010 roku, sygn. akt XVII AmC 1531/09, zgodnie z którym zostało uznane za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W myśl art. 479⁽⁴³⁾ wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wpis postanowienia wzorca umownego do rejestru nastąpił pod numerem 5743 w dniu 5 maja 2014 r.).

W § 12 ust. 4 umowy, którą zawarła powódka postanowiono, że „Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Zachodzi zatem tożsamość tego postanowienia z postanowieniem objętym wyrokiem w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09 w zakresie spłat rat kapitałowo-odsetkowych. W ocenie Sądu konieczność respektowania rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK wyklucza w niniejszym postępowaniu ponowną analizę, czy omawiana klauzula zawarta w § 12 ust. 4 umowy z 4 czerwca 2008 r. stanowi postanowienie abuzywne. Sąd orzekający w tej

sprawie nie tylko jest związany mocą wyroku wydanego przez SOKiK, lecz nadto podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia, iż „...kwestionowane w pozwie postanowienie umowne daje Bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie jest możliwe. Znamienne bowiem, że czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta. Kurs sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej Banku zawiera bowiem marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli Banku. W ocenie Sądu, taka regulacja stanowi o naruszeniu przez Bank dobrych obyczajów. Te nakazują bowiem, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia”.

Powodowie zawarli umowę z dnia 30 sierpnia 2005 r. na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwanego bank, na którego treść nie mieli wpływu. W tych okolicznościach uznać należy, że klauzula zawarta w § 12 ust. 4 ww. umowy nie wiąże powodów, są oni jednak związani umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Umowa ta może być wykonywana z pominięciem niedozwolonej klauzuli, bowiem w jej miejsce możliwe jest zastosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym. Podnieść wszak należy, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

W miejsce abuzywnej klauzuli zawartej w § 12 ust. 4 umowy konieczne jest zastosowanie dyspozytywnych przepisów określających zasady spełnienia w walucie polskiej zobowiązania wyrażonego w walucie obcej.

Obecnie obowiązującym przepisem dyspozytywnym, który określa kursu wymiany waluty dla potrzeb wykonania zobowiązania wyrażonego w walucie obcej jest ten zawarty w art. 358 § 2 k.c. zgodnie z którym wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten wszedł jednakże w życie w dniu 24 stycznia 2009 roku, co oznacza, iż nie mieć zastosowania w niniejszej sprawie, skoro abuzywna klauzula zawarta w § 12 ust. 4 umowy nie wiąże powodów od początku, tj. 30 sierpnia 2005 r.

W ocenie Sądu należy w tej sytuacji zastosować przez analogię, obowiązujący w dacie zawarcia umowy o kredyt hipoteczny, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Zgodnie z tym przepisem jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013). Skoro zatem zawarta w § 12 ust. 4 umowy z 30 sierpnia 2005 r. klauzula jest abuzywna i nie wiąże powodów, to w świetle pozostałych postanowień tej umowy oraz w świetle ww. przytoczonego i omówionego przepisu prawa powszechnego, jakim jest prawo wekslowe, powodowie mogli od początku spłacać raty kapitałowo-odsetkowe bezpośrednio w CHF, skoro w tej walucie został określony harmonogram spłaty oraz w PLN wg kursu średniego określonego przez NBP.

Podstawą prawną roszczenia o ustalenie nieważności konkretnych klauzul umowy z dnia 30 sierpnia 2005 r. jest art. 189 k.p.c., który pozwala na ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Przesłanką powództwa opartego na art. 189 k.p.c. jest interes prawny w żądaniu ustalenia. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem interes prawny ujmowany jest jako obiektywna w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołana rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania konkretnej treści wyroku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13). Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (por. orzeczn. Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27).

Powodowie nie posiadają interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie, ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97).

Powodowie nie posiadają interesu prawnego w żądaniu ustalenia abuzywności określonych w petitum pozwu postanowień umownych, zawartych w umowie kredytu hipotecznego z 30 sierpnia 2005 r. Jeżeli bowiem powodowie twierdzą, że nie wiążą ich określone postanowienia wpływające na wysokości świadczeń uiszczanych w ramach wykonania umowy, to mogą wystąpić z dalej idącym roszczeniem o zapłatę świadczenia nienależnego (art. 410 k.c.). Samo ewentualne ustalenie, że określone postanowienia są abuzywne, nie kończy sporu między stronami, bowiem wymaga dalszego rozstrzygnięcia kwestia wysokości świadczeń spełnionych bez podstawy prawnej i obowiązku ich zwrotu.

Zaoferowany przez powodów dowód z opinii biegłego nie mógł być uwzględniony, bowiem powodowie określając tezę dowodową przyjęli założenie, że udzielony im kredyt nie jest waloryzowany CHF i oprocentowany wg stałej stawki. Taka teza jest jednak sprzeczna z umową kredytu, w której strony świadczenie wyrażone w PLN poddają waloryzacji wartością CHF. Jak wcześniej zostało to wyjaśnione, sama ta klauzula nie może być uznana za nieważną.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powodowie przegrali sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie ich kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 zł) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł). Podnieść trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedną tworzą konsumenci, a drugą przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść też trzeba, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.